

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) rendelkezéseinek alkalmazása a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.) felhatalmazása alapján

A bírósági végrehajtás igen mostoha jogterületnek tekinthető. Az önálló (törvényszéki) bírósági végrehajtók eljárása, valamint a bíróságok végrehajtással kapcsolatos döntései - egységes joggyakorlat hiányában - még a megszokottnál is eltérőbbek. A bíróságokon a bírósági végrehajtással, mint nemperes eljárással kapcsolatos döntések meghozatalában általánosságban a bírósági titkárok vesznek részt, akik magukra vannak hagyva döntéseik meghozatalakor, figyelemmel arra, hogy a bírósági végrehajtással kapcsolatos bírósági határozatok, kollégiumi vélemények száma csekély, jogegységi határozat pedig végrehajtás témakörében nem is született. Ennek az az oka, hogy a végrehajtás elrendelésével és foganatosításával kapcsolatos elsőfokú bírósági döntésekkel szembeni jogorvoslatokat másodfokon a törvényszékek bírálják el, így a bírósági végrehajtást érintő jogkérdések el sem jutnak olyan magasabb szintű bírósági fórumokig, amelyeknek feladata a joggyakorlat egységesítése. Az ítéletábrák kizárólag a törvényszékek végrehajtás elrendelésének tárgykörében hozott elsőfokú döntéseivel szemben előterjesztett jogorvoslatokat (a végrehajtási kérelmet elutasító, a végrehajtást a kérelemtől eltérően elrendelő, végrehajtási lap visszavonása, végrehajtási záradék törlése iránti kérelmeket elutasító végzések stb.) bírálják el, míg a Kúriához a felülvizsgálati kérelmek csekély hányada útján juthat el végrehajtási ügy, hiszen kizárólag a végrehajtás elrendelésének tárgykörében, az olyan másodfokon jogerőre emelkedett végzések ellen terjeszthető elő felülvizsgálati kérelem, amellyel a bíróság külföldi határozat végrehajtási tanúsítvánnyal való ellátásáról, illetőleg végrehajtásának elrendeléséről¹ döntött. A fentiek alapján a nemperes bírósági végrehajtással foglalkozó bírósági titkárok számára nem marad más választás, minthogy saját gyakorlatot alakítsanak ki. Az általuk kialakított gyakorlat egységesítésének, ütköztetésének egyik legkiválóbb színtere a Magyar Bíróképző Akadémia, ahol az ország különböző megyéiből érkező bírósági végrehajtással foglalkozó bírósági titkárok egymás gyakorlatát elemzik, és az alkalmazható jogi megoldások közül többségi szavazással választanak.

E tanulmányban is olyan jogintézmények problémáiról írok, amelyek munkám során gyakorlatban merültek fel, és amelyekre a Vht. szabályai nem nyújtanak egyértelmű válaszokat.

¹ Vht.214.§

Azokra az eljárási kérdésekre, amelyeket ez a törvény külön nem szabályoz, a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) és a végrehajtásáról szóló jogszabályok - a polgári nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekkel - megfelelően irányadók.²

A Vht. a bírósági végrehajtás eljárásjogi rendelkezéseit is tartalmazó speciális jogszabály. A jogalkotó szándéka a Vht. megalkotásakor az is volt, hogy azokat az eljárásjogi jogintézményeket, amelyeket a Pp. is szabályoz, nem ismétli meg a Vht.-ben, hanem azok alkalmazhatóságát egy utaló szakasszal megengedi, azzal a kitételrel, hogy azok a végrehajtás, mint nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekkel alkalmazhatók. Pontosabb, részletesebb szabályozás hiányában a Pp. által szabályozott jogintézmények végrehajtási eljárás során történő alkalmazhatósága számos érdekes jogértelmezési kérdést vet fel.

Felvetődik a kérdés, hogy a Pp.-ben szabályozott az eljárás félbeszakadása (Pp.111-112.§), az eljárás szünetelése (Pp.137.§), a tárgyalás felfüggesztése (Pp.152.§) a végrehajtási eljárás során alkalmazható jogintézmények-e. Amennyiben alkalmazhatók, akkor pedig az a kérdés merül fel, hogy mely rendelkezéseket alkalmazhatja a végrehajtás foganatosítása során a végrehajtó (hiszen a végrehajtó eljárása mint polgári nemperes eljárás a bíróság eljárásával azonos³) és melyiket a végrehajtás elrendelése, illetve foganatosítása során folyamatban lévő ügyeiben a bíróság.

1.) Az eljárás félbeszakadása

A végrehajtást kérő, illetve az adós halálának (megszűnésének) kérdése⁴ felmerülhet a bíróság előtti eljárás során a végrehajtás elrendelésekor, vagy a végrehajtó eljárása során a végrehajtás foganatosításakor⁵.

Amennyiben a végrehajtás elrendelésekor a végrehajtást kérő vagy az adós meghalt (megszűnt), a végrehajtás elrendelésére - perbeli jogképesség hiányában⁶- nincs lehetőség, a kérelem

² Vht.9.§

³ Vht.225.§ (2) bekezdés

⁴ Vö. a Pp.111.§ (1) bekezdésével

⁵ Vht.225.§ (6) bekezdés

⁶ Pp.48.§

elutasításának van helye, kivéve, ha a végrehajtás elrendelése iránti kérelemmel együtt jogutódlás megállapítása iránti kérelmet - melyen fel van tüntetve az, hogy az adóstól mely hagyatéki tárgyakkól hajtható be a követelés⁷- is előterjesztettek. Ebben az esetben a bíróság először megállapítja a jogutódlást⁸, majd elrendeli a végrehajtást, így az eljárás félbeszakadásáról nem lehet szó.

Amennyiben a végrehajtás foganatosítása során az adós meghalt (megszűnt), a végrehajtás szünetel⁹ mindaddig, amíg a végrehajtást kérő nem kéri a jogutódlás megállapítását. A végrehajtást kérő halála (megszűnése) esetén szintén jogutódlás megállapításának van helye. Ekkor a bíróságnak be kell szereznie a közjegyzőtől a jogerős hagyatékátadó végzést, melynek adatai alapján nyilatkozattételre kell felhívni a végrehajtást kérő örököseit a tekintetben, hogy kérik-e a jogutódlás megállapítását. Amennyiben a jogutódok nem tesznek nyilatkozatot, vagy a jogutódlás megállapítását nem kérik, a bíróság eljárása félbeszakad. Mi lesz a végrehajtó eljárásával, azaz a végrehajtással? A Vht. ezt az esetet nem szabályozza, ugyanis a végrehajtás csak akkor szünetel,¹⁰ ha a végrehajtást kérő tagadja meg az eljárásban való közreműködést. Ekkor még nem beszélhetünk végrehajtást kérőről, hiszen a jogutódlást a bíróság még nem állapította meg. A Vht. azért tartalmaz egy rendelkezést arra az esetre, ha a végrehajtást kérő meghal és jogutódja ismeretlen: a végrehajtó a behajtott összeget bírósági letétbe helyezi.¹¹ Elévülési időn belül történő jogutódlás megállapításakor a letétbe helyezett összeg a jogutódot illeti meg.

Problémát vet fel az, hogy a bíróság eljárása a jogutódlás megállapítása iránti kérelem beérkezésétől a jogutódlás megállapításáig félbeszakadhat-e abban az esetben, ha az adós meghalt, de a hagyatéki eljárás még nem fejeződött be, sőt még el sem kezdődött, de a jogutódlás megállapítása iránti kérelem már megérkezett a bírósághoz. Ekkor a bíróság - a 45 napos leghosszabb határidőt figyelembe véve¹² - a jogutódlás megállapítása iránti kérelmet hiánypótlásra visszaadva felhívja a végrehajtást kérőt, hogy - figyelemmel arra, hogy a jogvita elbírálásához szükséges bizonyítékok rendelkezésre bocsátása a feleket terheli¹³ - csatolja a jogutódlás

⁷ a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 679. § (1) bekezdés

⁸ Vht.39.§

⁹ Vht.52.§ b) pont

¹⁰ Vht.52.§ c) pont

¹¹ Vht.39.§ (6) bekezdés

¹² Pp.104.§ (1) bekezdés

¹³ Vht.9.§-a szerint alkalmazandó Pp. 3.§ (3) bekezdése

megállapításához a jogerős hagyatékátadó végzést, öröklési bizonyítványt. Természetesen a végrehajtást kérő a fenti okiratokat nem tudja csatolni, és a határidő meghosszabbítását kéri, amelyre a bíróságnak nincs törvény által biztosított lehetősége.

Ebben az esetben két megoldás alkalmazható. Amennyiben a végrehajtást kérő a hiánypótlási kötelezettségének nem tesz eleget (hallgat), a bíróság a jogutódlás megállapítása iránt előterjesztett kérelmét elutasítja, egyben tájékoztatja arról, hogy a végrehajtás szünetel,¹⁴ és akkor folytatható, ha a végrehajtást kérő a közreműködési kötelezettségének eleget tesz, és a jogutódlás megállapítása iránti kérelmet akként terjeszti elő, hogy az adós jogutódlainak korlátozott felelőssége megállapításához szükséges adatok rendelkezésre álljanak¹⁵. Ekkor a végrehajtást kérőt semmilyen joghátrány nem éri, az elutasítással nem éri jogvesztés, mert a jogerős hagyatékátadó végzés, öröklési bizonyítvány rendelkezésére állásakor a jogutódlás megállapítása iránti kérelmet újra előterjesztheti, majd a végrehajtást foganatosító bíróság a jogutódlást megállapíthatja. Ekkor nincs helye az eljárás félbeszakadása megállapításának.

A másik eset az, amikor a bíróság a határidő hosszabbítás tilalma miatt további határidőt már nem engedélyez, de - a végrehajtást kérő azon igazolásokkal alátámasztott beadványára figyelemmel, mely szerint a hagyatéki eljárás még nem fejeződött be - nem utasítja el a végrehajtást kérő jogutódlás megállapítása iránt előterjesztett kérelmét, hanem a hagyatéki eljárás jogerős befejezéséig megállapítja az eljárás félbeszakadását, majd - a jogerős hagyatékátadó végzés, öröklési bizonyítvány becsatolása után - megállapítja a jogutódlást. Olyan megoldás is ismeretes, hogy a bíróság az ügyet - a végrehajtás szünetelésére tekintettel - a hagyatéki eljárás jogerős befejezéséig, illetve a jogerős hagyatékátadó végzés, öröklési bizonyítvány becsatolásáig egyszerűen nyilvántartásba teszi. Ekkor nyilvánvalóan arról van szó, hogy a végrehajtás szünetelése a bíróság eljárására is értendő, így az mindaddig szünetel, amíg a jogutódlás megállapításához szükséges okiratokat a végrehajtást kérő nem csatolja, és a bíróság a jogutódlást meg nem állapítja.

A végrehajtást kérő vagy az adós cselekvőképességének elvesztése, illetve valamelyik fél törvényes képviselőjének a halála - meghatalmazott hiányában - alapot adhat az eljárás félbeszakadásának megállapítására.

¹⁴ Vht.52.§ c) pont

¹⁵ Vht.54.§ (1) bekezdés c) pont

Az eljárás félbeszakadása a bíróság eljárása során megállapítható akkor is, ha a bíróság működése háború vagy valamely elháríthatatlan esemény miatt szünetel, vagy a féllel ilyen okból nem lehet érintkezni¹⁶, egyébként a végrehajtás foganatosítása során az adós oldalán felmerülő felfüggesztési ok¹⁷ a végrehajtási eljárás során bekövetkezett, az adóst is sújtó természeti katasztrófa (pl.: a vörös iszap katasztrófa területén élő adós).

2.) Az eljárás szünetelése

A végrehajtó által foganatosított végrehajtás során - a Vht. 9.§-át figyelembe véve - a Pp. 137.§-ában foglalt szünetelési okok egyáltalán nem alkalmazhatók. A Vht. 52.§-a a szünetelési okokat (*a*) az adós személyazonossága a szükséges adatok hiányában nem állapítható meg, *b*) az adós meghalt, vagy a nem természetes személy adós megszűnt, és a végrehajtást kérő nem kérte a jogutódlás megállapítását, *c*) a végrehajtást kérő az eljárásban való közreműködését megtagadta, *d*) az adósnak nincs lefoglalható vagyontárgya, illetőleg a lefoglalt vagyontárgy értékesítése sikertelen volt, *e*) a végrehajtást kérő a végrehajtási költséget - bár köteles rá - nem előlegezte, *f*) az adós a teljesítésre halasztást kapott, vagy a részletekben való teljesítést engedélyezték, illetve állapította meg számára a végrehajtó, *g*) külön törvény így rendelkezik) konkrétan felsorolja.

Problémaként ismételten a bíróság eljárása merül fel. Amennyiben a végrehajtási iratok a bíróságon vannak, a Pp.137.§-a alapján a nemperes eljárás szünetelhet-e?

A felek erre irányuló kölcsönös kérelmére¹⁸ nem szünetelhet a bíróság eljárása, tekintettel arra, hogy a végrehajtást kérő az adóssal megállapodhat halasztásban, vagy az adós kaphat részletfizetési kedvezményt¹⁹. Ilyenkor a végrehajtási iratokat a bíróság visszaküldi a végrehajtónak, aki a szünetelés okát feltüntető jegyzőkönyvet készít, a bíróság eljárása pedig befejeződik.

¹⁶ Pp.111.§ (4) bekezdés

¹⁷ Vht.48.§ (5) bekezdés

¹⁸ Pp.137.§ a) pont

¹⁹ Vht.52.§ f) pont

A tárgyaláson való meg nem jelenés, tárgyalás meg nem tartásának kérése²⁰ nemperes eljárásban fel sem merülhet. Amennyiben a végrehajtást kérő nem kéri a végrehajtás foganatosítását az adóssal szemben, a bíróság kérelmére - amennyiben a végrehajtási költséget kiegyenlítették - megszünteti a végrehajtást²¹.

Amennyiben a végrehajtást kérő az általa megadott lakcímről nem idézhető²², nemperes eljárásban nem kézbesíthető az általa megadott címre részére irat, a végrehajtás az eljárásban való közreműködésének megtagadása miatt szünetel²³. Ilyen esetben, ha a bíróság előtt folyik az eljárás, a bíróság visszaküldi az iratokat a végrehajtónak, hogy a szünetelés okát feltüntető jegyzőkönyvet készítsen. Amennyiben a fenti probléma a végrehajtás elrendelésekor oly módon merül fel, hogy hiánypótlásra kell visszaadni a kérelmet, akkor a végrehajtás elrendelése iránti kérelmet a bíróság elutasítja, a végzést pedig - más megoldás hiányában - hirdetmény útján kézbesíti.

Mi a teendő akkor, ha a végrehajtást kérő belföldi lakóhellyel (székhellyel) nem rendelkezik? Saját gyakorlatomban felmerült jogeset szerint a végrehajtást kérő ukrán cég volt, amely külföldi választottbírósági határozat végrehajtását kérte egy magyar adós céggel szemben. A kérelmet a helyi (városi) bírósághoz nyújtotta be. A külföldi választottbírósági határozat tanúsítvánnyal való ellátására (mely azt tanúsítja, hogy a határozat a magyar jog szerint a belföldi bíróság /választottbíróság/ határozatával azonos módon végrehajtható),²⁴ ezt követően pedig a végrehajtás elrendelésére is az adós székhelye szerinti - akkori - megyei bíróságnak volt hatásköre. Az ukrán végrehajtást kérő magyarországi kézbesítési megbízottat nem jelölt meg, a jogsegély keretében hosszadalmasan kézbesített áttételt elrendelő végzés pedig a székhely címének elégtelensége miatt „ismeretlen” jelzéssel érkezett vissza. Az akkori megoldás szerint végül hirdetményi úton kézbesítettem, és jogerősítettem le az áttételt elrendelő végzést. 2005. május 28. napjától a fenti kérdést orvosolja a Vht. 37/B.§-a akként, hogy ebben az esetben kézbesítési megbízottat (ügyvéd, magyarországi székhellyel, illetve lakóhellyel rendelkező szervezet vagy természetes személy) kell megjelölni, akinek a feladata az, hogy a végrehajtási eljárásban keletkezett, a végrehajtást kérő részére kézbesítendő iratokat átvegye, és azokat a megbízó részére továbbítsa. Az iratot az

²⁰ Pp.137.§ b) pont

²¹ Vht.55.§ (1) bekezdés a) pont

²² Pp.137.§ c) pont

²³ Vht.52.§ c) pont

²⁴ Vht.208.§

átvételtől számított ötödik napon kell kézbesítettnek tekinteni. Amennyiben nincs megjelölve kézbesítési megbízott, vagy nem lehet részére kézbesíteni, akkor van helye a hirdetményi kézbesítésnek.

Nincs helye a bírósági eljárás szünetelésének akkor sem, ha hirdetményi kézbesítésnek lenne helye, és azt a fél nem kéri,²⁵ mivel - a gyakorlat szerint - amennyiben nem tudunk kézbesíteni, végső megoldásként a hirdetményi kézbesítést a fél beleegyezése nélkül is alkalmazzuk. Természetesen amennyiben az adósnak van képviselője, vagy ismeretlen helyen tartózkodik, és van lefoglalható vagyontárgya, a végrehajtó ügygondnokot rendel részére²⁶. Ekkor a képviselő vagy az ügygondnok részére kézbesítünk. A zálogjogosult végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódása iránti eljárásban számtalan esetben előfordul az, hogy az adós ismeretlen helyen tartózkodik, és nem tudunk részére kézbesíteni. Ekkor alkalmazható a Vht. fenti rendelkezése, hiszen a zálogjogosult végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódása iránti eljárásban az adósnak mindig van vagyontárgya, így végső esetben az ügygondnoknak kézbesítünk.

3.) Az eljárás felfüggesztése

A Pp. eljárás felfüggesztésére vonatkozó rendelkezéseinek alkalmazására a Vht.²⁷ ad felhatalmazást. Sok esetben azonban a bíróság nemcsak a végrehajtás felfüggesztéséről, hanem a nemperes eljárás során saját eljárásának a felfüggesztéséről is dönthet.

a) A végrehajtás felfüggesztése a Vht. szerint kötelező a végrehajtást kérő kívánata alapján²⁸, azzal a feltétellel, hogy a felfüggesztés másnak a jogát ne sértse. E felfüggesztési ok nem problematikus, tekintettel arra, hogy a végrehajtást kérő, mint az ügy ura - rendelkezési jogából²⁹ eredően - bármikor előterjeszthet ilyen kérelmet; ilyen végzések meghozatalára pedig a végrehajtási ügyintézők³⁰ is jogosultak.

²⁵ Pp.137.§ d) pont

²⁶ Vht.46.§

²⁷ Vht.49.§ (2) bekezdés

²⁸ Vht.48.§ (1) bekezdés

²⁹ Vht.8.§

³⁰ Vht.261.§ b) pont

b) A zálogjogosult végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódása iránti kérelemének előterjesztése esetén a bíróság a kérelem beérkezését követő 3 munkanapon belül a végrehajtást felfüggeszti.³¹ Gyakorlatunk szerint az alapvégrehajtás felfüggesztésére - a fenti 3 munkanapon belül - csak akkor kerülhet sor, ha a zálogjogosult bekapcsolódás iránt előterjesztett kérelme hiánytalan. Hiánypótlás esetén a fenti határidőt a hiánypótlás teljesítésétől számítjuk. E gyakorlat magyarázata az, hogy a hiánypótlás nem teljesítése esetén a bekapcsolódás iránti kérelem elutasításra kerül, így az alapvégrehajtás felfüggesztésével, a felfüggesztés megszüntetésével, illetve e végzések elleni jogorvoslatok előterjesztésével az alapvégrehajtás elhúzódna.

Gyakorlatom során a zálogjogosult végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódása iránti eljárás során alkalmaztam a legtöbb alkalommal a Pp. eljárás felfüggesztésének szabályai közül az előzetes kérdés³² miatti felfüggesztési okot.

A zálogjogosult a végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódás iránti kérelmét - esetleg azzal egyidejűleg becsérték elleni végrehajtási kifogását - előterjesztette. Időközben a végrehajtó az adós részére - az alapvégrehajtásban érvényesített követelés tekintetében - részletfizetést engedélyezett. A végrehajtás kérő nem élt végrehajtási kifogással a végrehajtó részletfizetést megállapító intézkedésével szemben, így az alapvégrehajtás szünetelt³³. Ebben az esetben - mivel az alapvégrehajtás nem fejeződött be³⁴ - a zálogjogosult bekapcsolódásáról a bíróságnak döntenie kellett. A bíróság megküldte a végrehajtó szünetelést megállapító jegyzőkönyvét a zálogjogosultnak, aki számos alkalommal kérte az eljárás felfüggesztését. A bíróság a zálogjogosult ezen kérelmét alaposnak találta, és a bekapcsolódás, valamint - amennyiben a becsérték tárgyában végrehajtási kifogást is előterjesztett - a végrehajtási kifogás tárgyában indult eljárást a Vht. 49.§ (2) bekezdésének felhatalmazása alapján a Pp. 152.§ (2) bekezdésére tekintettel - figyelemmel arra, hogy a bekapcsolódás és a becsérték tárgyában előterjesztett végrehajtási kifogás elbírálásának előkérdése a szünetelőben lévő alapvégrehajtás folytatása - felfüggesztette. A bíróság e végzés jogerőre emelkedésekor az alap-végrehajtási ügy iratait a végrehajtónak visszaküldte, és indokolásában felhívta a végrehajtót arra, hogy az alapvégrehajtás folytatása - a szünetelési ok megszűnése - esetén a zálogjogosultat, illetve a bíróságot tájékoztassa. Az

³¹ Vht.48.§ (2) bekezdés

³² Pp.152.§ (2) bekezdés

³³ Vht.52.§ f) pont

³⁴ Vö. a Vht.114/A.§ (12) bekezdésével

alapvégrehajtás folytatásáról történő tájékoztatást követően az eljárás felfüggesztésének megszüntetésével a bekapcsolódás iránti (becsérték kifogás) eljárás folytatható. E megoldással felesleges költségek nem merülnek fel, és a zálogjogosultat sem érheti joghátrány. Persze az is lehetséges, hogy a becsérték kifogás tekintetében a zálogjogosult a szakértői díjelőleget már átutalta. Ekkor a bíróságnak intézkednie kell a letétbe helyezett összeg visszautalásáról, az alapvégrehajtás folytatása esetén pedig az - esetleges - ismételt letétbe helyezésnek nincs akadálya.

Más bíróságok eljárása során olyan megoldással is találkoztam, hogy a szünetelést az alapügy befejezésének tekintik (természetesen ügyviteli szempontból annak is minősül³⁵), és a zálogjogosult végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódás iránt előterjesztett kérelmét elutasítják. E megoldás azonban nem számol azzal a körülménnyel, hogy mi lesz abban az esetben, ha az adós nem tesz eleget részletfizetési kötelezettségének, ezért a szünetelési ok megszűnik. A végrehajtó újabb bekapcsolódásra történő felhívást nem adhat ki, új becsértéket pedig szintén nem állapíthat meg, kivéve, ha az ingatlanon valamilyen jelentős beruházást végeztek, vagy más rendkívüli ok merül fel. Így az alapvégrehajtás folytatása, zálogjoggal terhelt ingatlan árverési értékesítésekor a zálogjogosult a befolyt árverési vételárból a követelését nem tudná érvényesíteni, hiszen a végrehajtó - amennyiben a befolyt vételár nem fedezi az összes követelést - a felosztási terv elkészítésekor³⁶ csak olyan zálogjogosult követelését veheti figyelembe, akinek - az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett zálogjogon kívül - az alapvégrehajtásba történő bekapcsolódását a bíróság jogerős végzésében engedélyezte, és aki a végrehajtási költséget megelőlegezte.

Egy másik jogeset kapcsán a bíróság a zálogjogosult végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódását engedélyezte, azonban e végzését az adós részére nem tudta kézbesíteni, a posta a végzést „a címzett elhunyt” jelzéssel küldte vissza a bírósághoz. Utóbb kiderült, hogy az adós külföldön hunyt el, így a hagyatéki eljárás lefolytatása igen időigényes volt. Az alapügy az adós halála miatt - tekintettel arra, hogy a végrehajtást fogantató bíróság a jogutódlást még nem állapította meg - szünetelt. A bíróság az alapügyben történő jogutódlás megállapítását, illetve a zálogtárgy vonatkozásában az adós jogutódainak ingatlan-nyilvántartási bejegyzését a bekapcsolódás előzetes

³⁵ a bírósági végrehajtási ügyvitelről és pénzkezelésről szóló 1/2002. (I.17.) IM rendelet (VÜSZ) 34.§ b) pont

³⁶ Vht. 171.§ (2) bekezdés

kérdésének tekintette és a zálogjogosult bekapcsolódása tárgyában indult eljárást felfüggesztette. Tájékoztatta a zálogjogosultat arról is, hogy a bekapcsolódás tárgyában indult eljárás az alapügyben történő jogutódlás megállapítása, illetve a zálogtárgy vonatkozásában az adós ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett örököseinek (jogutódainak) ismeretében, a hagyatéki eljárás jogerős befejezését követően folytatódhat.

c) Az adós kérelmére előterjesztett végrehajtás felfüggesztése³⁷ iránti kérelemnél a bíróságnak két konjunktív feltételt kell vizsgálnia: az adósnak igazolnia kell a végrehajtás felfüggesztésére okot adó méltányolható körülményeket, valamint azt, hogy az eljárás során rendbírsággal nem sújtották. A bíróság által figyelembe vehető méltányolható körülmények tekintetében a Vht.³⁸ példálózó jellegű felsorolást tartalmaz (az adós által eltartásra köteles és tartásra szoruló személyek száma, az adós vagy az eltartott személy tartós és súlyos betegsége, a végrehajtási eljárás során bekövetkezett és az adóst is sújtó természeti katasztrófa), így természetesen más okok is felmerülhetnek végrehajtás felfüggesztési okként.

E végrehajtás felfüggesztési ok a fentebb említett - a végrehajtást kérő kérelmére, illetve a zálogjogosult bekapcsolódására tekintettel előterjesztett - okoktól abban is különbözik, hogy ezen ok esetében a végrehajtás felfüggesztése nem kötelező, hanem azt a Vht. a végrehajtást fogatosító bíróság mérlegelésére bízta. Erre tekintettel a végrehajtást fogatosító bíróságon múlik, hogy e kérelmeket milyen szempontok figyelembevételével bírálja el. Álláspontom szerint kizárólag olyan felfüggesztési ok vehető figyelembe, amely a végrehajtás fogatosítása során, vagy közvetlenül azt megelőzően következett be. Olyan - az adóst sújtó hátrányos - körülményeket, amelyek már a végrehajtás elrendelését jóval megelőzően fennálltak, a bíróság nem vehet figyelembe. Továbbá a végrehajtás felfüggesztésének jogintézménye a végrehajtás folyamatát csak ideiglenesen, valamely - az adóst sújtó - hátrányos körülmény megszűnéséig, előre meg nem határozható ideig akadályozhatja. Amennyiben az adós által hivatkozott okok tartós jellegűnek bizonyulnának, vagy bizonytalan ideig fennállnának, és e méltányolható körülményekre tekintettel a bíróság a végrehajtást felfüggesztené, az azt eredményezhetné, hogy az adós mentesülne fizetési kötelezettsége alól, mely - az intézmény jellegétől eltérően - a végrehajtást kérő jogsérelmét

³⁷ Vht.48.§ (3) bekezdés

³⁸ Vht.48.§ (5) bekezdés

okozná. Itt kell megjegyezni azt is, hogy amennyiben az adós a végrehajtás felfüggesztését határozott időre kéri, az halasztás iránti kérelemnek minősül, melynek tárgyában a végrehajtást kérő hozzájáruló nyilatkozatát kell beszerezni. Amennyiben a végrehajtást kérő az adósnak halasztást ad, a végrehajtás szünetel³⁹, és az iratokat vissza kell küldeni a végrehajtó részére, aki a szünetelésről jegyzőkönyvet készít. Amennyiben a végrehajtást kérő a halasztáshoz nem járul hozzá, a bíróság a kérelmet elutasítja.

A Pp. 152-154.§-aiban (tárgyalás felfüggesztése) foglalt felfüggesztési okok közül az adósok gyakran hivatkoznak arra, hogy - az adós által tett feljelentésre tekintettel - büntetőeljárás van folyamatban,⁴⁰ melyben történő döntés olyan előzetes kérdés, amely a végrehajtás további folytatásának akadályát képezi. Példaként említeném azt az esetet, amikor az adós gépjármű finanszírozásra köt kölcsönszerződést a végrehajtást kérővel. A gépjármű az ő tulajdonába kerül, holott a testvére kérte meg a szerződés megkötésére, mert ő nem volt szerződőképes. A személygépkocsit a testvére használja, a részleteket is ő fizeti. Egy idő múlva azonban a személygépkocsit használó testvér a részleteket nem fizeti, és a személygépkocsit eladja. Ez után a tényleges szerződő fél feljelentést tesz sikkasztás büntette miatt a testvérével szemben. E kérelem alapján a végrehajtás természetesen nem függeszthető fel, tekintettel arra, hogy a bíróság a szerződő féllal szemben hozott marasztalást tartalmazó, jogerős határozatot, így vele szemben a végrehajtás elrendelésére törvényesen került sor. Jelen végrehajtási ügy szempontjából annak a körülménynek nincs jelentősége, hogy mi lesz a büntetőeljárás kimenetele.

A végrehajtás felfüggesztésére okot adhat az az eset, amikor egy hamis kölcsönszerződésre tekintettel kötelezi a bíróság az adóst pénzfizetésre, majd elrendelik vele szemben a végrehajtást, később azonban kiderül, hogy a hamis okiratot a végrehajtást kérő készítette. Ebben az esetben, ha az adós feljelentést tesz magánokirat-hamisítás vétsége miatt, a büntetőeljárás jogerős befejezéséig a végrehajtás felfüggeszthető.

³⁹ Vht.52.§ f) pont

⁴⁰ Pp.152.§ (1) bekezdés

A házasság létezésétől vagy érvényességétől, gyermek családi jogállásának bírói megállapításától⁴¹ függő, illetve katonai szolgálatra történő behívás⁴² mint felfüggesztési ok gyakorlatom során még nem fordult elő, de elméletileg ezen körülmények is okot adhatnak a végrehajtás felfüggesztésére.

Amennyiben az alaphatározat a kézbesítési vélelem beálltára tekintettel emelkedett jogerőre, a végrehajtási eljárás folyamatban léte alatt az adós a határozat végrehajtására irányuló eljárásról való tudomásszerzésétől számított tizenöt napon belül a kézbesítési vélelem megdöntése iránt kérelmet nyújthat be az elsőfokú határozatot hozó bíróságnál,⁴³ mely ebben az esetben - amennyiben a kérelemben foglalt tények fennállása valószínűnek mutatkozik - rendelkezhet a határozat végrehajtásának a felfüggesztéséről is⁴⁴. E felfüggesztési ok kérdésében a végrehajtást foganatosító bíróság nem dönthet. A végrehajtás során kézbesítési vélelem megdöntésére irányuló kérelem előterjesztésének - a fenti esetet kivéve - nincs helye⁴⁵. Ugyanez az eljárás az igazolási kérelem elbírálásakor is⁴⁶, kivéve, ha az igazolási kérelmet a végrehajtás mint nemperes eljárás során terjesztik elő. Ekkor a végrehajtást foganatosító bíróság a végrehajtást felfüggesztheti.

Perújítás megengedhetősége tárgyában hozott döntés szintén alapot adhat a végrehajtás felfüggesztésére⁴⁷, erről azonban csak a perújítás során eljáró bíróság dönthet, a végrehajtást foganatosító bíróság nemperes eljárás során nem, tekintettel arra, hogy a feleket - amennyiben a perújítási tárgyaláson jelen vannak - a felfüggesztés tárgyában meg kell hallgatni. Természetesen ha a perbíróság nem döntött, illetve elmulasztott dönten a felfüggesztés kérdésében, az adós pedig igazolja azt, hogy a perújítást a perbíróság megengedhetőnek találta, és a kérelem benyújtásának napján a végrehajtó árverez, - álláspontom szerint - végső megoldásként a végrehajtást foganatosító bíróság is felfüggesztheti a végrehajtást.

Egészen más a helyzet felülvizsgálati kérelem előterjesztése esetén, hiszen a határozat végrehajtását a Kúria kérelemre kivételesen felfüggesztheti. A végrehajtás felfüggesztéséről szóló végzés meghozatala során a bíróságnak különösen arra kell figyelemmel lennie, hogy a végrehajtást

⁴¹ Pp.153.§ (1) bekezdés

⁴² Pp.154.§ (1) bekezdés

⁴³ Pp.99/B.§ (1) bekezdés

⁴⁴ Pp.99/A.§ (6) bekezdés

⁴⁵ Vht.37/A.§

⁴⁶ Pp.108.§

⁴⁷ Pp.267.§ (2) bekezdés

követően az eredeti állapot helyreállítható-e, vagy hogy a végrehajtás elmaradása nem okoz-e súlyosabb károsodást, mint amilyennel a végrehajtás felfüggesztésének elmaradása járna⁴⁸. Ezen okból a végrehajtást foganatosító bíróság nem függesztheti fel a végrehajtást, hiszen nincs rá hatásköre.

Az egyik jogesetben azonban az adósok nemcsak a fenti okra, hanem méltányolható körülményekre is hivatkoztak végrehajtás felfüggesztése iránti kérelmükben. Ebben az esetben a végrehajtást foganatosító bíróság csak az utóbbi ok tekintetében bírálhatja el a felfüggesztési kérelmet.

Olyan is előfordult már, hogy az adós a végrehajtási lap visszavonása iránti kérelmében (a végrehajtást elrendelő és foganatosító bíróság ugyanaz volt) kérte a végrehajtás felfüggesztését, tekintettel arra, hogy a végrehajtható okirattal szemben jogorvoslással élt,⁴⁹ de időközben felülvizsgálati kérelmet is előterjesztett. Az akkori Legfelsőbb Bíróság a végrehajtást - a végrehajtást foganatosító bíróság döntésének meghozatala előtt - felfüggesztette, így a végrehajtást foganatosító bíróság a végrehajtás felfüggesztése tárgyában a döntést mellőzte.

d) Újabb mérlegelési lehetőséget kínál a végrehajtást foganatosító bíróságnak a Vht. azon rendelkezése, mely szerint a végrehajtást foganatosító bíróság a végrehajtást akkor is felfüggesztheti, ha a végrehajtható okirattal vagy a végrehajtó intézkedésével szemben jogorvoslással éltek.

A végrehajtási lap visszavonása, záradék törlése iránti kérelem, illetve végrehajtási kifogás előterjesztése esetén a leggyakoribb ezen felfüggesztési ok alapján történő végrehajtás felfüggesztés.

Tipikus esete a joggyakorlatomból az a jogeset, amikor ugyanazon nevű, ugyanazon a lakcímen élő apa és fia közül nem a tényleges adóssal szemben rendelte el a bíróság a végrehajtást, mivel az adós azonosításra alkalmas adatai - tekintettel arra, hogy az adós egy tárgyaláson sem jelent meg - nem álltak a végrehajtást kérő rendelkezésére, aki az adatokat a név alapján a személyi

⁴⁸ Pp.273.§ (3) bekezdés

⁴⁹ Vht.49.§ (1) bekezdés

nyilvántartásból rosszul szerezte meg, nem foglalkozva azzal, hogy a fenti nyilvántartás szerint több ilyen nevű személy volt. A végrehajtási lapon megjelölt adós pedig végrehajtási lap visszavonása iránti kérelmet terjesztett elő. Ebben az esetben a végrehajtás felfüggesztése az adós személyének kiderítéséig szükséges és indokolt.

Végrehajtási kifogások esetében is indokolt lehet a végrehajtás felfüggesztése, hiszen közeli árverési időpontig nem biztos, hogy a bíróság a végrehajtási kifogásról megfelelő időben dönteni tud. Még mindig jobb, ha a bíróság a végrehajtást felfüggeszti, minthogy a végrehajtó sikeres árverést tartson meg, és az árverés előtt benyújtott végrehajtási kifogás alapján a végrehajtói intézkedés törvénysértő voltát állapítsa meg az első- vagy másodfokú bíróság.

Alkotmányjogi panasz⁵⁰ esetén, végrehajtás megszüntetési, korlátozási perben⁵¹, végrehajtási igényperben⁵² a perbíróság (a végrehajtást foganatosító bíróság nem) jogosult a végrehajtás felfüggesztésére, utóbbi esetben a felfüggesztés csak az igényelt vagyontárgyra terjed ki⁵³.

⁵⁰ Pp.359/C.§

⁵¹ Pp.370.§

⁵² Pp.374.§ (1) bekezdés

⁵³ Pp.374.§ (2) bekezdés

Összegzés

E tanulmány megírásának végén ismételten a bevezetőben foglaltakhoz kanyarodnék vissza, miszerint pontos jogszabályi rendelkezések hiányában a jogalkalmazó néha igazán magára hagyatott tud lenni. Azonban az a tétel is igaz, hogy a jogszabályok nem arra készülnek, hogy minden élethelyzetet szabályozzanak. A jogszabályok tartalmi rendelkezéseinek kibontását, azok értelmezését a jogalkotó ránk, jogalkalmazó jogászokra bízta egyfajta kreativitást biztosítva részünkre. Az is igaz, hogy az sem jó, ha a bíróságok megyénként, sőt városonként eltérő gyakorlatot folytatnak, mert az jogbizonytalanságot eredményez. Az általam választott megoldások mindegyikénél az vezérelt, hogy a rám kiosztott ügyek jogszabályszerűen, de rugalmas megoldásokkal minél hamarabb befejeződjenek. E megoldásokkal sem kell mindenkinek egyetértenie, de ha elértem vele azt, hogy azokról legalább vitázzunk, közelebb kerültem a célomhoz.

Nyíregyháza, 2012. március 25.

Dr. Dallos Zoltán

a Kisvárdai Városi Bíróság titkára